

Andrzej Cetera, Jerzy Okoński

Zawada, gm. Tarnów, woj.
tarnowskie

Informator Archeologiczny : badania 17, 182-184

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W południowej części wykopu, analogicznie jak w warstwach wyżej zalegających, przebiegała ulica lub pomost na osi wschód-zachód o szerokości 155 cm.

W warstwie /próchnica z piaskiem, soczewki gliny, piasku, duże połamane mierzwy/ znaleziono dużą ilość kołków do łodzi /tzw. dyble/, pozostała łódź, fragment nadwrgi statku oraz inne przedmioty: z rogu, kości, żelaza, szkła, bursztynu i skóry.

Obecna warstwa IV datuje się na początek X wieku.

Badania będą kontynuowane.

WYGODA, gm. Białogard
woj. koszalińskie
Stanowisko 6

patrz okres wpływów rzymskich

ZARNOWSKA /Ozarnowska/, gm. Wicko
woj. słupskie
wrak II

Centrales Muzeum Morskie
w Gdańsku

Badania pod kierownictwem doc. dr hab. Przemysława Smolarka prowadził mgr. Jan Kucharski /autor sprawozdania/ Finansowo-wo Centralne Muzeum Morskie w Gdańsku. Pierwszy sezon badań. Wrak z okresu wczesnośredniowiecznego /IX w./.

Celem badań było odkrycie i wydobywanie wraka, położonego na wschód od jeziora Łabako, w odległości 300 m od obecnej linii brzegowej i 800 m na południowy zachód od stacji pomp nr 2.

Po raz pierwszy natrafiono na wrak w trakcie prac melioracyjnych w 1962 r. podczas kopania rowu G-69. Wrak został przecięty w części rufowej. Wykop o powierzchni 44 m² założono w miejscu zalegania wraka. Wrak Ozarnowska II leżał na odległości 0,3 - 0,5 m od powierzchni pod warstwą darni i torfu, na poziomie występowania wody gruntowej, na warstwie jasnozłazego łu.

Wrak był usytuowany dziobnicą w kierunku północno-zachodnim, silnie spianczony. Zachowana długość wynosiła 10 m, szerokość zaś 2,6 m. Odkryto: stępkę, dziobnicę, 6 wręg oraz 11 pasów poszywie /6 prawych i 5 lewych/. Stępka zachowała się w dwóch fragmentach o długości 4,7 i 1,8 m. Dziobnica o długości 2,04 m posiadała prostokątny otwór.

Poszywie ułożone było na zakładkę, uszczelnione mchem i zbita drewnianymi kołkami rozmieszczonymi równomiernie co 7 cm. Zachowana długość pasów poszywia dochodziła do 6,2 m, szerokość do 0,3 m, a grubość do 2 cm. Wręgi występowały w odległości od 0,7 do 0,95 m i zachowane były we fragmentach. Były one zbijane z poszywem drewnianymi kołkami w odstępach 0,16 - 0,22 m.

Drewno wraka było silnie zawilgocone, mocno popękane i znajdowało się w złym stanie zachowania. Wykonano szczegółową dokumentację i inwentaryzację oraz zdjęcia fotografometryczne. Następnie wrak został zdemontowany, a drewno poddane konserwacji w laboratorium Centralnego Muzeum Morskiego. Przy wraku nie znaleziono żadnych zabytków ruchomych.

Chronologię wraka ustalono w Laboratorium Instytutu Fizyki Politechniki w Gliwicach metodą izotopową C-14.

ZARNADA, gm. Tarnów
woj. tarnowskie

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
w Tarnowie

Badanie prowadzili mgr Andrzej Cetera i mgr Jerzy Okoński. Finansował WKZ w Tarnowie. Drugi sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne /X - pocz. XI w./.

W roku bieżącym przebadano obszar 576 m². Na przedpolu wału zachodniego grodziska kontynuowano badania z sezonu 1982 roku. Odkryto 8 obiektów, oznaczonych kolejnymi numerami od 4 do 11. Obiekt 4/83 stanowiło domostwo na planie prostokąta z zaokrąglonymi narożnikami o wymiarach 3,5 x 2,0 m, zaakabione w całość na 30 cm.

Wypełnienie stanowiła próchnica zmieszana ze spalenizną oraz warstwą wypalanej gliny przy dnie. W wypełnieniu obiektu znaleziono dużą ilość ceramiki z I i początku II w., dość szlachny oraz fragment szlachnego okucia. Znaleziono również polepy z odciwkami plecionki, a pod dnem domostwa odznaczono 2 słupy.

Obiekt 5/83 bezpośrednio sąsiaduje z obiektem 4. Jest to owalne skupisko popielatej gliny ze spalenizną o wymiarach 2 x 1,2 m i grubości 20 cm. Znaleziono w obiekcie ceramikę jest analogiczną do uzyskanej z obiektu 4. Oba obiekty orientowane są osią dłuższą po linii PNW - Północ.

Obiekt 6/83 stanowiło słabo czytelne, owalne skupisko popielatej gliny na zachód od obiektów 4 i 5. Materiału nie znaleziono.

Obiekt 7/83 kolistą, płytką jamą o średnicy około 1 m, zagłębioną 20 cm w całość. Wypełnienie tworzy gliniasta próchnica z węglami drzewnymi. Wystąpiły w nim liczne skorupy prehistoryczne, najprawdopodobniej kultury Łużyckiej.

Obiekt 8/83 czworokątna półziemianka z zaokrąglonymi narożnikami, orientowanymi według stron świata. Wymiary: 3,5 x 3,15 m. Głębokość: 90 cm, dno płaskie, ściany pionowe. Od strony południowo-zachodniej prowadziło wejście szerokości 50 cm. W wypełnisku wyróżniono cztery poziomy użytkowe w postaci niezbyt poziomych warstw szliskoonej próchnicy a materiałem archeologicznym. Pomiedzy nimi występują gliniaste warstwy wyróżnawcze. W narożniku wschodnim odkryto kamienny piec o wymiarach 1,2 x 0,9 m. Pod dnem wystąpiło 95 kołków średnicy 3-6 cm, zagłębionych poniżej dna chaty na 10 - 15 cm oraz duży słup średnicy 28 cm, zagłębiony poniżej dna na 40 cm i związany z konstrukcją wejścia. Wejście stanowiły drzwi w lesowym oalou stopnie. Liczny materiał stanowiły fragmenty ceramiki z I-XI w. oraz znalezione pod dnem pieca przęślik.

Obiekt 9/83 odznaczono o głębokości 60 cm przy omrożniku zachodnim obiektu 4. Jest to kolistą jamą o średnicy 0,6 m i workowatym profilu, zagłębioną na 50 cm. Jednorodne wypełnienie stanowi brązowa glina. Obiekty 4,5,6,9 stanowiły najprawdopodobniej całość funkcjonalną /zagroda 7/.

Obiekt 10/83 stanowiła owalna jama o średnicach 1,6 i 1,2 m, zagłębiona na 70 cm w całość. Na poziomie 40 cm wyróżniono dokoła zarysu jamy 8 kołków o średnicy 4-6 cm, zagłębionych na około 10 cm. W wypełnisku złożonym z próchnicy i popielatej gliny znaleziono niewielką ilość ceramiki wczesnośredniowiecznej.

Obiekt 11/83 kolistą jamą o średnicy 0,6 m, zagłębioną w całość na 20 cm. Materiału brak.

Rozpoznać również badanie na majdanie grodziska. Przebadało w tej części łącznie 251 m².

Odznaczono 10 obiektów, oznaczonych numerami od 12 do 21.

Obiekt 12/83 jest podobny do obiektów 1/82 i 4/83. Jest to naziemne domostwo na planie prostokąta z zaokrąglonymi narożnikami o wymiarach 4,6 x 1,8 m, zagłębione na 30 cm w całość. Wypełnienie obiektu tworzyła próchnica ze spalenizną. Dno płaskie. Od strony północnej prowadziło wejście w kształcie wydłużonego prostokąta o wymiarach 2,9 x 1,0 m zagłębione na 5 - 8 cm. Stanowiła go warstwa jasnopopielatej gliny. W wypełnisku obiektu i wejścia znaleziono dużą ilość ceramiki wczesnośredniowiecznej i kości. Podobnie jak w obiektach 1/82 i 4/83 liczne przepalone kamienie nie tworzyły skupiska.

Obiekt 13/83 regularnie czworokątna półziemianka o wymiarach 4,2 x 3,7 m, zagłębiona w całość na 90 cm. Ściany pionowe, dno lekko nieckowate. W wypełnisku występują dwie warstwy: centralną część obiektu wypełnia ciemnoczarna próchnica ze spalenizną, tworząca w profilu wyraźne nieckowatą formę. Dolną część wypełnienia tworzy brązowo-popielata, mocno sbita glina. Od strony wschodniej prowadziło do półziemianki wejście długości 1,4 m z dwoma poziomymi użytkowymi. Obok wejścia odkryto dwa słupy średnicy 21 i 22 cm, trzeci słup średnicy 40 cm wystąpił po zewnętrznej stronie narożnika południowo-zachodniego chaty. Przy dalsze dołki postępowe znaleziono pod dnem przy ścianie chaty.

W części północno-zachodniej półziemianki znajdowało się owalne palenisko kamienne ułożone na warstwie wypalanej gliny. Podobnie jak w półziemiance 8/83 pod dnem znaleziono 64 kołki. Inwentara obiektu stanowi ceramika z I-XI w. Przy ścianie północnej znaleziono cztery duże słupy wyznaczające prostokąt o wymiarach 2,6 x 2,4 m, którego od dłuższa pokrywa się z osią dłuższą półziemianki. Odległość pary słupów bliższych wynosi 80 cm /od ściany północnej/.

Obiekty 14 i 15 płytkie, owalne jamy z wypełniskiem w postaci jasnopopielatej, spłaszczonej gliny bez materiału.

Obiekt 15/83 nieregularna, zbliżona do prostokąta, jama o wymiarach 2,8 x 1,4 m, nieckowata zagłębiona w całość na głębokość 95 cm. Część środkową wypełnienia tworzy intensywnie ciemna, szliskoona próchnica. Górna i dolną część obiektu wypełnia popielato-brązowa glina. W wypełnisku znaleziono skorupy neolityczne.

Obiekty 17/83 i 18/83 stanowiły owalne jamy o wymiarach 1,4 x 0,9 m oraz 2,0 x 0,8 m, zagłębione w całość na około 50 cm. Wypełniaka tworzyla jaanopielata glina. W obu wystąpiły szkieletne skorupy neolityczne.

Obiekt 19/83 jest analogiczny do 17 i 18. Został on przecięty obiektem 12/83. Materiału brak.

Obiekt 20/83 stanowiło nieregularne, słabo czytelne skupisko polepy przesiewanej a prędnicą. Miąższość do 25 cm.

Obiekt 21/83 to niewielkie, owalne skupisko przepalonych kamieni i polepy o średnicy około 35 cm. Jest to najprawdopodobniej pozostałość wolnostojącego paleniska. W bezpośrednim sąsiedztwie obu ostatnich obiektów wystąpiło 11 dołków posłupowych, wyznaczających owal o osiach długości ok. 4 a 2,6 m. W obrębie owalu brak treści kulturowej.

Obok wymienionych obiektów odkryto również dołki posłupowe.

W centralnej, najwyższej części najdawnego grodziska /tzw. "Zamczysko"/ występuje pas polepy, wyznaczający owal o osi dłuższej, zorientowanej po linii północ - południe długości około 150 m. Celem wyjaśnienia jego pochodzenia wykonano przekop o wymiarach 7 x 2 m, prostopadły do kierunku przebiegu. W profilu stwierdzono istnienie wkopu /fosy ?/ o szerokości dna 2,6 m. Ukośnie opadające ściany boczne wyznaczają górną szerokość wkopu na 3,6 m. Głębokość wkopu wynosi 1 m. Centralną i wschodnią jego część wypełnia ciemnoszara próchnica z grudekami polepy, wyraźnie rozwieczona w kierunku wschodnim. Zachodnią i dolną część wkopu wypełniają warstwy gliniaste, w wschodniej części opadające ukośnie w kierunku dna. Najwyższą a nich stanowi warstwa przepalanej gliny grubości 30 - 40 cm. Na niektórych grudekach polepy zachowały się odciski belek. W środkowej części wypełniaka występują duże kamienie /piaskowice/. Układ warstw w tej części profilu wskazuje, iż powstały one prawdopodobnie w wyniku destrukcji niezachowanego do dziś na powierzchni wału, leżącego na zachód od odsłoniętego wkopu /fosy ?/. Pojedyncze skorupy wczesnośredniowieczne występują we wszystkich warstwach.

Najważniejszym rezultatem badań sezonu 1983 było stwierdzenie obecności wczesniejszej fazy osadniczej /obiekty z materiałem neolitycznym i żużelkiem/ oraz rozpoznania zabudowy wczesnośredniowiecznej. Obiekty /poza 9/83 i 19/83/ są uchwytnie bezpośrednio pod warstwą czarnej próchnicy na głębokości 20 - 25 cm.

Badania będą kontynuowane.